

Kam ani pták nedolétne...

Vstáváme v pět hodin do mrazivého rána. Je 31. srpna 1965, poslední den I. čs. expedice na Hindúkuš v základním táboře Išmurch darrah*, zapadaném novým sněhem. Na dřevěném stožáru, usazeném do hromady kamenů, se v ranním větru vlní československá státní vlajka, kterou za několik hodin sejmeme a opustíme dolinu, jež pro nás byla po dobu téměř dvou měsíců dočasným domovem. Byli jsme prvními lidmi, kteří sem přišli, aby ji poznali a zdolali velikány, jimiž je obepnuta. Zůstane tedy navždy sjata s naším dočasným domovem. Listují ve svém deníku a znovu prožívám všechno od začátku.

První naše pokusy o uskutečnění samostatné československé expedice do světových velehor, kterou jsme chtěli dokázat naší schopnost zapojit se do horolezeckého a přírodovědeckého bádání v místech na zeměkouli dosud neznámých, patří již k historii. Tehdy se to zdálo mnoha našim lidem bujnou fantazií. Pro celý svět tolik neznámé velehory a »malé« Československo! Stačíme na to? Jaké budou výsledky? V podobných obměnách jsme takových námitek slyšeli mnoho. Našli se ale lidé, kteří pochopili význam expedice, věřili a pomohli. V první řadě naše závody, armáda.

Cílem výpravy bylo druhé nejvyšší pohoří světa, východní Hindúkuš ve Vachanu.

Dnes už jen vzpomínáme, ale lehce to nebylo. Kolik osobního volna, odměn a dňny stálo každého účastníka například fyzická příprava. Vždyť tři měsíce budeme odkázáni na to, co máme s sebou. Bude dost masa, cukru, mouky, vitamínů? A kolik prádla, jaké oblečení, výstroj? Je nás přece patnáct. A expediční zkušenosti žádné. Přitom nešic jen o horolezecké výstupy. Chceme probádat operační oblast z hlediska několika vědních oborů — zoologie, parazitologie, botaniky, petrografie (nauka o horninách), určit polohu štítů a ledovců, zachytit veškerou činnost expedice barevným filmem a fotografií.

Osm tisíc kilometrů do Kábulu jsme urazili letadlem za 16 hodin. Těch

posledních 960 km do vytočeného Vachanu, severovýchodního cípu Hindúkuše, nás stálo téměř tři týdny jednání, tři týdny sebevyláčení a vnitřní ukázněnosti. Přijeli jsme splnit expediční úkoly a místo toho musíme čekat. Byl to krušný začátek a nejednomo účastníkovi selhávaly nervy. Máme přijmout náhradní oblast, nebo pokračovat v jednání? Dny utíkají a s nimi i naděje na Vachan. Získáváme řadu doporučujících dopisů od předních osobností Afghánského království. Postává k tomu, aby nám mohl uvolnit guvernér Badachšánské provincie cestu do Vachanu, do míst, kam ještě nevstoupil člověk?

První čtyři dny po opuštění Kábulu přinesly značné útrapy. Slunce neuprosně páli, chybí nezávadná voda — mnozí z nás trpí těžkým a vysilujícím průjemem. Cesta vede krkolomnými srázy, přes polorozbořená mosty, které musíme často opravovat, abychom se dostali dále. Sedíme na nákladním Internacionálu v sedmimetrové výšce na bednách, narovnaných do tří vrstev. Cítíme se jako na rozbouřeném moři. Připadáme si jako zmodernizovaní nomádi, kterým však závidíme, protože neznají pojem času. Putují na velbloudech ze severu na jih se vším komfortem včetně stěpic a hlavně — nikam nespěchají. Obdivujeme umění, odvalu a bohorovný klid afghánského řidiče. Nebezpečných míst je mnoho. Zvláště před Fajzábádem, hlavním městem provincie Badachšán, kde strmé dvěstěmetrové srázy během dravé řeky Kokči nejdnou odrazují i našeho řidiče, který nás vyzývá, abychom sestoupili, a projíždí bez nás. Zatajuje se až dech, chvějeme se strachem, že naše bedny s materiálem spadnou do dravé řeky a ta hám je navždy vezme.

* darrah = dolina.

NA ŠTÍTECH VACHANU

Konečně před námi Fajzabád. Vjíždíme sem unaveni, vysušení jako tresky a prosyceni prachem. V uličkách přečpaných bazary se stáváme pro místní obyvatele senzací. V jednání o Vachan se nyní pokračuje s guvernérem panem N. Serzajem, který nám všemožně vychází vstříc. Cesta se však přes doporučující dopisy neotvírá. Vstup do pohraničních oblastí, a zejména do Vachanu, vláda již před půl rokem zakázala. O povolení ke vstupu do této oblasti, kde se stýkají hranice Afghánského království s SSSR, Čínou, Indií (Kašmírem) a Pákistánem, usilují i horolezci a vědeckí pracovníci z Japonska, Německé spolkové republiky, Rakušán, Írové a další. Guvernér nemůže příkaz vlády porušit. Výjimku by mohl povolit pouze král. Této cti se nakonec dostalo naší expedici, jejímiž členy byli i dva Afghánci. Všichni jsme se nesmírně radovali. Bude to přece jen oblast nacházející se 90 km od města Iskašim, vstupní brány Vachanu.

Čtvrtý den po odjezdu z Fajzabádu a provedené rekognoskaci doliny najímáme tedy v Chandutu, který je správním centrem Vachanu, a v osadě Išmurch 22 koní, 2 osly a 45 nosičů, abychom co nejrychleji přemístili materiál do základního tábora

v dolině Išmurch, ve výši 3850 m.

Poslední etapa transportu byla hodně dramatická a nejednomo z nás přibýlo na hlavě šedin. Koně, nezvyklí na podobné náklady, se plašili a shazovali těžké bedny. Několikrát jsme se museli brodit divokými ledovcovými řekami. Zde vpravdě leckdo zápasil o život. Museli jsme přenášet veškerý náklad a koně prostě nákladu převádět hučícím proudem řeky, protože jejich majitelé zůstávali na břehu bezradní. V těchto chvílích se mě zmocňoval tísnivý pocit, že žítve expedice ztroskotá. Znovu si živě vybavuji odvážné počínání chlapců, zejména Honzy Cervinky, Mirka Jaškov-

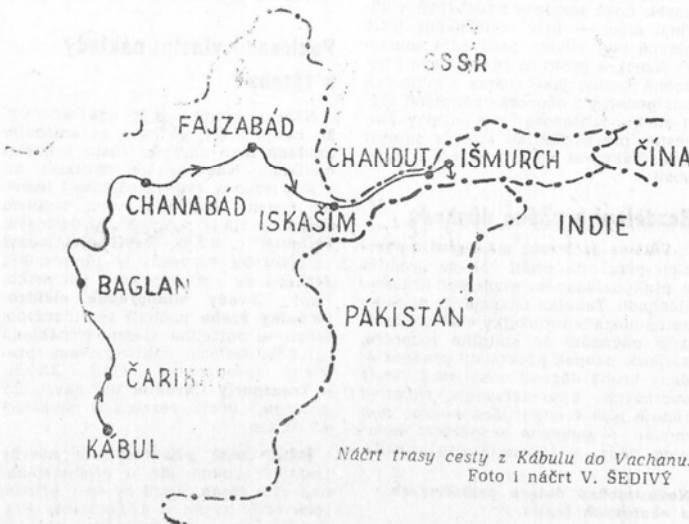

Pohled na zaledněný masiv Kúht Hewad (Ottina), nejvyšší v Išmurské oblasti.

ského, Rudy Antoníčka a Joži Psotky, kteří se několikrát vraceli dravou ledovou řekou s obrovskými kameny v pohybu pro další zvířata a zachraňovali vodou ohrožené koně a materiál. Na tyto okamžiky nezapomenu.

Náš příklad pozvedl také odvahu nosičů. Po dvoudenním nadlidském úsilí — druhý den už jen za pomoci pěších nosičů — jsme dosáhli místa určeného pro základní tábor. Odpovědně mohli Ivan Gálly podat radio stanicí zprávu, že již poslední nosič odešel.

Zasloužilý mistr sportu
VLADIMÍR SEDIVÝ, vedoucí expedice
(Pokračování)

Návrh trasy cesty z Kábulu do Vachanu.
Foto i návrh V. SEDIVÝ

Půda v Kazachstánu v neustálém pohybu

Horský hřbet na sever od pohoří Tan-Šan, k němuž patří také »Zungarská brána«, se za posledních 10 000 let posunul asi o 5 km k jihovýchodu; tento posuv pokračuje stejnou rychlostí (tj. 50 cm ročně) i nyní. K této závěrečné došli sovětsí geologové po důkladných výzkumech. Soudí, že trvalý pohyb půdy v Kazachstánu trvá při nejmenším už milión let.

Informátor spojení

Zatím v několika vývojových kusech bylo v NSR postaveno zařízení, které usnadňuje cestujícím hledání vlakového spojení. Je to automatický elektronický přístroj, který během několika vteřin vyhotoví výťah z jízdního řádu pro spojení do cílové stanice. Jeho obsluha není náročná. Stačí na seznamu stanic vyhledat její příslušné číslo, které se vytočí na telefonním číselníku. Jiným tlačítkem se zvolí přibližná doba potřebného odjezdu. Potom zařízení vystaví na příslušném formuláři přesné informace doby odjezdu, příjezdu, případného přestupu s jmenem stanice i časem, cenu jízdného a další údaje o spací či jídelní soupravě. V paměti zařízení jsou uloženy údaje pro čtyři tisíce vlakových spojení z výchozí stanice do více než čtyř set cílových stanic. První podobné zařízení má být v nejbližší době instalováno na hlavním nádraží ve Frankfurtu nad Mohanem.